HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה בורר לו אחד. מסמע זה בורר לו ב"ד אחד שהן ג' וזה אחד שהן ג' וזה אחד שהרי שנה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד. וכל אחד פוסל מותו ב"ד שבירר מבירו ואינו רוצה לדון לפניו: **שניהן בוררין להם אחד.** כלומר אין יכולין לכוף זה את זה לילך בוררין ב"ד שיבררו בו שניהם: **ואפי' לוה מלי מעכב.** בתמיה: **והאמר ר"ח.** לקמן בסוף פירקין (דף נ"ו:[ו]): **לא שנו.** אחד אומר נידון כאן ואחד אומר לך לבית הוועד כופין אותו והולך לבית הוועד: **[אלא דקאמר מלוה לך לבית הוועד].** דעבד לוה לאיש מלוהו[ח]: **כדאמר ר' יוחנן.** לקמן בשמעתין: **בערכאות שבכורייא.** שלא היו בקיאין בדין תורה הלכך אפי' לוה מלי מעכב: **כי דינא דרב הונא ורב חסדא.** דתרוייהו בחד מקום: **ועוד מאי זה בורר.** דמשמע דהכי דינא: **יכא דין אחד לאחיהו.** דלייתי בעלי דיינין דסבר אחייב הרי אני בעצמי בירורתי אחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך והדיינין בעצמן נוחה דעתן להפך בזכות שניהן אפי' שניהם בירכוס: **אלא כ"ש יודעין מי חותם עמהן.** שמע יחתמו עמהם על אחד פסול ומבטל עדות כולם ומעלה אלו בוחנים: **ורבנן אית להו דרב יהודה.** הלכך דעת הדיינין בעינן שיבררו מי יצא עמהם אחד הגון[ט]: **ואין נכנסין לסעודה כו'.** שגזרו הוא לתלמידי חכמים ליצא אחד עם אחד נסעודה: [י] **זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה.** יכול לומר לו לא אדון לפניו: **הכי קאמר אחד אחד אם היו כשרין.** שאינם קרובין ולא פסולין אף ע"פ שהן יושבי קרנות נעשו כמומחין: **עד שיקבל עליו בפני ב"ד מומחה.** אלמא במומחין מודה ר"מ: **והא עדיס כמומחין דמו.** אם אינם קרובים או פסולים: **דקבלו עליו [ג] בתרי.** בתחלת דבריהם קבלוהו עליהם בשנים: **נאמן עלי וכו'.** בדיינין קמיירי מדקתני ג' רועי בקר: ומאי

מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. פ"ה דמשמע דלהוו ט' כיצד זה בורר לו ב"ד אחד הרי ג' וזה בורר לו ב"ד אחד הרי ג' ושניהם בוררים להם ב"ד אחר הרי ט' ולהכי מתמה בתלמוד שפיר ולא נהירא שהרי משמעות הלשון אינו כן דלמ"ל ה"ל להקשות בהדיא הא גופא קשיא ריישא מסיפא ממנת דיני ממונות בשלשה[ו] זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד דברי ר"מ וחכמים אומרים[א] שני דיינין בוררין להן עוד אחד זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים[ב] אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי בית דין אינו יכול לפוסלן זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים[ג] אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן: **גמ'** מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד בתלתא סגי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד שניהן בוררין להן עוד אחד ואפילו לוה מצי מעכב[ד] והאמר ר' אלעזר לא שנו אלא מלוה אבל לוה כופין אותו ודן בעירו כדאמר רבי יוחנן בערכאות שבסוריא שנו הכא נמי בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחין לא רב פפא אמר אפילו תימא מומחין כגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך תנן וחכ"א שני דיינין בוררין להן עוד אחד ואי ס"ד כדקאמרינן ב"ד בית דין בתר דפסלי להו אזלו ובררו להו בי דינא אחריני ועוד מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד אלא ה"ק[ה] כשזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד שניהן בוררין להן עוד אחד מאי שנא דעבדי הכי אמרי במערבא משמיה דר' זירא [ה]מתוך שזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד יצא הדין לאמיתו: וחכמים אומרים כו': נימא בדרב יהודה אמר רב קמיפלגי דאמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן רבי מאיר ליה דרב יהודה אמר רב ורבנן אית להו דרב יהודה אמר רב לא דכולי עלמא אית להו דרב יהודה אמר רב ודעת הדיינין כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי דעת בעלי דינין ר"מ סבר דעת בעלי בעינן ורבנן סברי דעת הדיינין בעינן דעת בעלי דינין [ו]לא בעינן גופא אמר רב יהודה אמר רב [ז]אין העדים חותמין על השטר כו' תניא נמי הכי [ח]כך היו נקיי הדעת שבירושלים עושין לא היו חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן ולא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעין מי יושב עמהן ולא היו נכנסין בסעודה אלא אם כן יודעין מי מסב עמהן: זה פוסל דיינו כו': כל כמיניה דפסיל דייני א"ר יוחנן בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחים לא הא מדקתני סיפא וחכ"א אימתי בזמן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי ב"ד אינו יכול לפוסלן מכלל דר' מאיר מומחין נמי קאמר ה"ק אבל אם היו כשרין נעשו כמומחין מפי ב"ד ואינו יכול לפוסלן ת"ש אמרו לו לר"מ לא כל הימנו שפוסל דיין שמומחה לרבים אימא לא כל הימנו שפוסל דיין שהמחוהו רבים עליהם תניא נמי הכי לעולם פוסל והולך עד שיקבל [ט]עליו ב"ד שמומחה לרבים דברי ר"מ והא עדים כמומחין דמי ואמר ר"מ זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה הא איתמר עלה [י]אמר ריש לקיש פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו עדו למאי אילימא לממון [יא]רחמנא פסליה אי לשבועה [יב]הימוני מהימן כבי תרי לעולם לממון [יג]לא צריכא דקבליה עליה כבי תרי מאי מעמא דר"מ דמצי ביה תנינא אמר לו נאמן עלי אבא [יד]נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אינו יכול לחזור בו ואמר

מסורת הש"ס

ו) [עי' תוס' לעיל ה. ד"ה דן], ז) [לקמן נ"ו: ע"ש היטב], ח) רש"י זה, ט) עיין בפני' ב"ד כ"ל, י) [לקמן כד.], יא) לקמן כה. ב"ב קכח., יב) [ע"ש היטב], יג) [מכלי כב], יד) [שייך לעיל בתחלתו], טו) ומביאו ג"כ כ"ל.

גליון הש"ס

גמ' ל"ג דקבלי' עלי' כבי תרי. לפ"ז מדקתני זה פוסל וזה פוסל דיינו אין שהמוציא קיבל עליו תד כבי תרי אין שהמוציא קיבל עליו כך. פ"ה מוכח דבין בתחלת ובין בסתול פליגי לפ"ז מאי פרכינן מאי קמ"ל דמצי ביה תנינא הא מהתם ה"פ דפליגי רק בסתול כדפ"ל שמוכל שם אי רק בתחלת כדפ"ל לרבות שם. לזה אינקטרך מתני' דהכא דקתני זה פוסל וזה פוסל דמוכח דבתרוייהו פליגי:

הגהות הב"ח

(ו) גמ' תלת ה"ק זה כ"ל וזה כב' דמקח: (ז) רש"י ד"ה ואין וכגון כו' הגון. נ"ב ס"ל שאלו היו בעלי דיינין בוררין שמא לא יהא הגון ולא יהיו הסעיס יכולין לומר אין אנו יודעין עם זה לפי שמעיידין אותו אבל כשבורר לו זה אחד וזה אחד אם אחד מהן אומר איני יודע עם זה אין נאות על כך לילכה כיוצא דתכתי לא אינקטינהו דיוק: (ח) ד"ה דקבלו עליו כבי תרי: (ט) תוס' ד"ה כלי וכו' וזה שלו ושניהם הסעיפי יפה:

מוסף רש"י

נאמן עלי. להיות דיין, **אבא.** פסול מן התורה לדונני לא זכות ולא לחיוב, דנפקא לן בפרקין (כז:) מלא יומתו אבות על בנים וגו' (לקמן כד.).

א א מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה ג'
סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' ג:
ב ב טוש"ע שם סעיף ד:
ג ג מיי' פי"ב מהל' עדות הלכה ג סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף כד כה:
ד ד ה ו מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' יג סעיף ג:
ה ז ח מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה יד ופ"כ הלכה יו"ד סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף י וסי' לד סעיף ג טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף כ:
ו ט מיי' פ"ח מהל' טוען הלכה ג' ופ"ה מהל' עדות הלכה ג סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ (סי' לג סעיף יג) קפ' כח סעיף ג בהגה):
ז י מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף ג:

רבינו חננאל

דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד דברי ר"מ וחכמים אומרים שני דיינין בוררין להן עוד אחד זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי בית דין אינו יכול לפוסלן זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן: **גמ'** מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד בתלתא סגי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד שניהן בוררין להן עוד אחד ואפילו לוה מצי מעכב והאמר ר' אלעזר לא שנו אלא מלוה אבל לוה כופין אותו ודן בעירו כדאמר רבי יוחנן בערכאות שבסוריא שנו הכא נמי בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחין לא רב פפא אמר אפילו תימא מומחין כגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך תנן וחכ"א שני דיינין בוררין להן עוד אחד ואי ס"ד כדקאמרינן ב"ד בית דין בתר דפסלי להו אזלו וברורי להו בי דינא אחריני ועוד מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד אלא ה"ק כשזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד שניהן בוררין להן עוד אחד מאי שנא דעבדי הכי אמרי במערבא משמיה דר' זירא מתוך שזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד יצא הדין לאמיתו: וחכמים אומרים כו': נימא בדרב יהודה אמר רב קמיפלגי דאמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן רבי מאיר ליה דרב יהודה אמר רב ורבנן אית להו דרב יהודה אמר רב לא דכולי עלמא אית להו דרב יהודה אמר רב ודעת הדיינין כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי דעת בעלי דינין ר"מ סבר דעת בעלי דינין נמי בעינן ורבנן סברי דעת הדיינין בעינן דעת בעלי דינין לא בעינן גופא אמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר כו' תניא נמי הכי כך היו נקיי הדעת שבירושלים עושין לא היו חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן ולא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעין מי יושב עמהן ולא היו נכנסין בסעודה אלא אם כן יודעין מי מסב עמהן: זה פוסל דיינו כו': כל כמיניה דפסיל דייני א"ר יוחנן בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחים לא הא מדקתני סיפא וחכ"א אימתי בזמן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי ב"ד אינו יכול לפוסלן מכלל דר' מאיר מומחין נמי קאמר ה"ק אבל אם היו כשרין נעשו כמומחין מפי ב"ד ואינו יכול לפוסלן ת"ש אמרו לו לר"מ לא כל הימנו שפוסל דיין שמומחה לרבים אימא לא כל הימנו שפוסל דיין שהמחוהו רבים עליהם תניא נמי הכי לעולם פוסל והולך עד שיקבל עליו ב"ד שמומחה לרבים דברי ר"מ והא עדים כמומחין דמי ואמר ר"מ זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה הא איתמר עלה אמר ריש לקיש פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו עדו למאי אילימא לממון רחמנא פסליה אי לשבועה הימוני מהימן כבי תרי לעולם לממון לא צריכא דקבליה עליה כבי תרי מאי מעמא דר"מ דמצי ביה תנינא אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אינו יכול לחזור בו ואמר

מיירי מס מירע כך:

כגון בי דינא דרב הונא ורב חסדא דאמר ליה מאי קמטרחנא לך וכו'. פירש הקונטרס שהיו במקום אחד ולא נהירא דהא אמרי' (עירובין סב:) דרב חסדא לא היה מורה לפני רב הונא אפי' בכותחא וכ"ש דדין לא היה עושה בפניו וי"ל שהיו סמוכים זה לזה חוץ לג' פרסאות: **כדי שיצא** הדין לאמיתו. פירש הריב"ן שאפילו החייב יפרע ברצון ויאמר קושטא דייני שאני בעצמי בירורתי אחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך לפוס ריטמא משמע כך הפירוש שמתוך שבירר זה שלו וזה שלו (ד) השלישי יגיע הדין לאמיתו בלא שום עוות שיהא הענין שקול ולא ירבו מהפכין לחובה על מהפכין לזכות ולא להפך:

ומאי